

IMPACTUL MIGRAȚIEI ASUPRA STABILITĂȚII INSTITUȚIEI FAMILIEI

Doina CRĂCIUN

CZU: 316.356.2:314.7

olegbulgaru@gmail.com

This article analyzes the causes and consequences of migration on the family institution. According to the results of the sociologic research conducted in Prepelita village, the main causes of emigration in the locality are the lack of jobs and financial resources and the most common consequences relate to marital relation dysfunctions, family values changes, situation of children and elderly, imbalancies in population structure.

Confruntată cu fenomenul migrației, familia suferă schimbări structurale și funcționale majore. Temporar dezintegrată, familia ridică o multitudine de probleme, vizând un nou stil de viață și de interacțiune. Cu referire la Republica Moldova, menționăm că odată cu proclamarea independenței și, respectiv, îndelungata tranziție la economia de piață, s-a declanșat un proces de emigrare a populației ca strategie adaptivă la transformările economice, sociale și politice contradictorii cu impact negativ asupra multor domenii ale vieții, dar mai ales asupra familiei. Exodul masiv al populației economic active peste hotarele țării continuă și astăzi. Potrivit datelor statistice, la începutul anului 2019 se aflau peste hotare circa 861 mii de cetățeni moldoveni [1].

Scopul lucrării este de a elucida schimbările din comportamentele familiale, determinate de intensificarea proceselor migratorii, precum și influența acestora asupra stabilității instituției familiei din Republica Moldova, a aspectelor ce țin de coeziunea cuplului marital, de valorile și modelele familiale împrumutate prin migrație, de măsurile de fortificare a familiei afectate de acest fenomen etc. Pentru realizarea scopului propus, a fost efectuată o cercetare sociologică în satul Prepelești (localitate din raionul Sângerei, puternic afectată de fenomenul migrației) prin aplicarea câtorva **metode**: *interviul semistructurat* (10 interviuri cu 4 copii cu unul/ambii părinți plecați peste hotare; 2 persoane a căror soți sunt implicați în procesul de migrare; 2 vârstnici rămași fără îngrijirea copiilor plecați în străinătate și 2 specialiști din localitate); *ancheta sociologică în bază de chestionar* pe un eșantion de 51 de persoane (26 de femei, 25 de bărbați); *analiza comparativă a datelor statistice* la nivel național și local.

Prepeleța este un sat cu o populație de cca 2.900 de locuitori, situat la cca 90 km distanță de Chișinău. Prepelețenii afirmă că motivele principale ale deciziei de a migra la muncă în străinătate sunt lipsa locurilor de muncă în sat și salariile derizorii: „*Ei nu se duc de bună voie acolo. N-au ocupație, mai ales la sat, n-au ocupație*” (V_01_M). Totodată, 96% dintre respondenți afirmă că banii sunt necesari pentru întreținerea familiei. După cum arată însă rezultatele cercetării, plecarea unuia dintre soți în străinătate, pentru o perioadă mai lungă sau mai scurtă, cauzează modificări de roluri și funcții în familie, deteriorează grav ansamblul relațiilor intrafamiliale. Traiul separat al soților, întâlnirile ocazionale la sărbători, devenite o normă pentru multe cupluri din Prepeleța, dar și din întreaga țară, conduc la dereglarea ciclului familial, la „înstrăinarea” membrului plecat peste hotare de la grupul familial, contribuind la destabilizarea relațiilor conjugale: „*Se întâmplă să ne mai certăm când nu răspunde la telefon [zâmbește]. Îl râdem, eu am încredere în el, dar nu te iscălești pentru nimeni.*” (P_01_F). Multiplele fapte de acest fel au generat un nou tip de familie cauzată de migrația forței de muncă – „**familia la distanță**”.

Pe de altă parte, implicarea femeilor în procesul de migrație a contribuit la reevaluarea radicală a sistemului de valori în societate și familie. Moldovencele au devenit interesate mai mult de aspectele vieții sociale, în detrimentul angajamentelor familiale, ceea ce prezintă un risc sporit de separare sau disoluție prin divorț: „*[...] s-a dus în Italia cu 22 de ani în urmă. Au de toate. Dar ce fel de viață?! Ea acolo, el aici*” (V_02_M). Circa 59% dintre respondenții cercetării consideră că, urmare a migrației, femeia a devenit mai independentă față de soț în luarea deciziilor, raporturile de subordonare a sexelor în felul acesta fiind semnificativ perturbate.

Migrația produce dezechilibre în structura populației din Republica Moldova, marcate nu doar de creșterea numărului de persoane în vârstă, inactive, care generează presiuni semnificative asupra sistemului de protecție socială. Devenită în zilele noastre tot mai feminizată, migrația își lasă amprenta asupra fertilității, intervenind astfel în procesele de diminuare continuă a populației. Femeile migrante necăsătorite amână căsătoria și nașterea primului copil spre vârste mai târzii, iar cele căsătorite se opresc la 1-2 copii. Or, chiar dacă nivelul

de trai a fost considerabil îmbunătățit datorită migrației, familiile, inclusiv cele din zonele rurale, nu mai tind să nască mulți copii [2].

Intensificarea proceselor migratorii, împreună cu transformările sociale din ultimele decenii, au condiționat multiple schimbări în orientările valorice ale tinerilor cu privire la viața de familie. Astfel, formele alternative de conviețuire, în special uniunile consensuale, câștigă tot mai mult teren în defavoarea familiei tradiționale. Mai mult de 78% dintre respondenții cercetării susțin că uniunile nonmaritale sunt favorizate de migrație, sunt o inovație „împrumutată” din străinătate.

Migrația la muncă afectează cel mai mult copiii, în special starea lor emoțională (ruptura de un părinte provoacă stres, șoc etc.). Impactul psihologic al migrației părinților asupra copiilor rămași fără îngrijire se caracterizează prin sentimentul de singurătate, abandon, lipsa afectivității: „*Nu duc lipsă de nimic, dar duc lipsa de mamă. Când vorbești cu cineva care e lângă tine și o vezi în fiecare zi e altceva decât s-o vezi în telefon și de două ori pe an...*” (C_01_F). Lipsa afecțiunii și deprivarea emoțională nu pot asigura atașamentul, securitatea și protecția copiilor, iar aceasta influențează negativ dezvoltarea personalității copiilor. Ei devin frustrați nu doar din cauza imposibilității de a primi afecțiune, ci și de a o oferi: „*Lor li-i greu pe suflet. Ei nu prea vorbesc. Îs ascunși, is secreți*” (S_01_M).

În cazul persoanelor vârstnice, acceptarea sau neacceptarea migrației copiilor depinde de gradul de autonomie financiară și de capacitatea de autodeservire a persoanei în etate. În starea cea mai precară se află bătrânii care locuiesc singuri sau cei care sunt bolnavi, aceștia fiind afectați de singurătate, abandon și insecuritate [3].

Astfel, situația familiei din s. Prepeleța, raportată la întreaga țară, se caracterizează printr-un proces de devalorizare a instituției familiei și de valorizare a bunurilor materiale care reduc din responsabilitatea părinților pentru creșterea copiilor și îngrijirea generației vârstnice. Statul nu promovează familia ca instituție, ci susține separat unele categorii de membri ai familiei prin măsuri care nu sunt corelate eficient cu o politică bine articulată în domeniul consolidării familiei.

În vederea diminuării consecințelor negative ale migrației asupra stabilității instituției familiei, propunem următoarele recomandări:

La nivel central (MSMPF, MECC, ANOFM)

- Implementarea programelor la nivel național de susținere a migranților reveniți în țară pentru dezvoltarea propriilor afaceri de familie la sat.

- Organizarea regulată a unor campanii de promovare a parentalității și a practicilor parentale pozitive, inclusiv dezvoltarea unor programe de educație parentală pentru tați sau bunici.

- Dezvoltarea serviciilor gratuite de consiliere și terapie familială destinate cuplului aflat în relație de căsătorie (și a celui care coabitează) pentru a preveni disoluția cuplului.

- Adoptarea unei legi de responsabilizare a copiilor cu privire la părinții lor vârstnici și penalizarea copiilor migranți care nu au grijă de părinții lor.

La nivel local (DASPF, APL, Biserica)

- Adoptarea unei strategii de dezvoltare rurală care să ofere oportunități de a munci în localitățile de baștină și prin care să fie promovată munca la sat.

- Implementarea unor programe de pregătire psihoemoțională pentru persoanele care intenționează să migreze la muncă peste hotare în care să se explice consecințele acestui fenomen.

- Angajarea unui psiholog în școala din s. Prepeleța, care să desfășoare activități extrașcolare pentru a învăța copiii strategii de coping cu sentimentele de tristețe, însingurare etc.

- Implicarea Bisericii locale (preoți, pastori) prin organizarea unor discuții cu locuitorii satului privind familia, educația copiilor, valorile creștine în relația părinți–copii, precum și cultivarea unei atitudini corespunzătoare față de instituția familiei.

Referințe:

1. *Populația și procese demografice*. Banca de date statistice Moldova. [Accesat 27.02.20] Disponibil: <https://statbank.statistica.md/>
2. BULGARU, M., BULGARU, O. *Comportamentul reproductiv al femeilor din Republica Moldova. Studiu sociologic*. Chișinău, 2018.
3. VACULOVSKI, D. *Migrație și dezvoltare: aspecte socio-economice*. Chișinău, 2017.

Recomandat

Maria BULGARU, dr. hab., prof.univ.